

References:

1. The concept of international communication. URL: https://stud.com.ua/90288/kulturologiya/ponyattya_mizhkulturnoyi_komunikatsiyi (Дата звернення: 16.11.2022)
2. Features of the formation of intercultural culture communication of foreign students in the process of professional training Preparation. URL: <https://oaji.net/articles/2017/927-1518093159.pdf> (Дата звернення: 16.11.2022)
3. Intercultural communication in foreign languages teaching. URL: <https://moluch.ru/archive/197/48766/> (Дата звернення: 16.11.2022)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-279-4-88>

Кравчук О. Ю.

кандидат політичних наук,

доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,

Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МІЖКУЛЬТУРНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ У СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Полікультурність у навчальному закладі є засадничим принципом побудови якісно нової системи освіти в Україні – повага і прийняття культурного розмаїття в суспільстві, співіснування діалогічного типу без втрати кожним з представників соціуму своєї національної та культурної ідентичності, веде до духовного, культурного та матеріального збагачення соціуму. Расові, етнічні, культурні чи соціальні відмінності при такому підході стають чинниками інтеграції його в єдине багатокультурне ціле.

В сучасних економічних умовах, коли випускники технічних спеціальностей мають змогу працювати безпосередньо за кордоном та в офісах закордонних підприємств на території країни, відповідно вони у своїй професійній діяльності мають спілкуватися з представниками інших культур. Через цю умову, важливим є формування у майбутніх фахівців адаптації до іншої культури, цінностей, звичаїв тощо, та пояснити чому важливо побудувати стосунки з представниками тієї чи іншої культури. Це стає можливим, якщо людина живе в міжкультурному середовищі тривалий час і активно спілкується з

друзями, бере участь у суспільному житті. Умови навчально-виховного процесу у Національному університеті кораблебудування імені адмірала Макарова (далі-НУК) сприяють формуванню міжкультурної комунікації, адже у вищому навчальному закладі навчаються представники понад 10 країн світу.

Звичайно, потрапляючи у незнайоме середовище зі сторонньою культурою, традиціями, релігією тощо, іноземним студентам дуже важко доводиться перший рік навчання. Але й українським студентам є незвичним спілкування з представниками іншого етносу та народів. У цьому контексті на викладачів ЗВО покладається відповідальність щодо формування у тих та інших міжкультурної комунікації, з метою створення позитивної атмосфери на заняттях та у навчальному закладі в цілому.

Спілкування між викладачем та іноземними студентами, як представниками різних культур, може відбуватись у різних ситуаціях, бути успішним чи призводити до культурного шоку. Умови вдалої комунікації залежать від правильної побудови навчального процесу, якнайшвидшої навчальної, соціально-психологічної та інших видів адаптації, контакту студентів із викладачем, іншими студентами, наявності навчальних матеріалів.

Особливе місце проблемі формування й розвитку міжкультурної комунікації належить системі соціально-гуманітарних наук: культурологія, релігієзнавство, етика, естетика, політологія, соціологія. Під час вивчення гуманітарних дисциплін майбутні фахівці повинні оволодіти системою знань, націлених на вирішення проблемних ситуацій міжкультурного спілкування, а також навчитися реалізувати їх на практиці з метою забезпечення ефективної професійної діяльності. Іноземні студенти, які приїжджають на навчання до України, абсолютно не знають культури спілкування, мовного й побутового етикету, а тому важливим елементом педагогічної діяльності є навчання їх міжкультурного і міжособистісного спілкування в нових умовах.

Бажання іноземців прискорити процес входження в інший соціум із метою зменшення дистанції між власною культурою та культурою країни в якій вони навчаються цілком зрозуміле, але, штучно пришвидшити цей процес неможливо. Неминуче виникнуть суперечності між учасниками комунікації, що належать до різних культур. У цей період дуже важливі поведінка і позиція викладача, який повинен пам'ятати про неприпустимість тиску, повчальності тощо. Йому необхідно проявити особливий такт, повністю виключивши нав'язливість культури країни перебування. Головним у цей період є не пропаганда національного, не протиставлення, а зіставлення різних культур й утвердження думки, що культура зближує народи [1].

Розвиток умінь і навичок міжкультурного спілкування у процесі педагогічного спілкування тісно пов'язані з адаптацією і соціалізацією іноземних студентів у нових умовах, коли і на заняттях, і у позааудиторний час відбувається знайомство з новою для них країною та культурою і так звана «вторинна соціалізація» [2, с. 23-32].

На початковому етапі навчання викладач для розвитку основ спілкування обов'язково повинен враховувати міжкультурні відмінності, а також етичні та соціальні поведінкові норми представників різних культур. Основним завданням викладача є навчити студентів-іноземців міжкультурному спілкуванню, допомогти подолати бар'єри при соціалізації та культурній адаптації.

У період академічної та соціально-психологічної адаптації іноземні студенти зазнають значних змін як особистості. В сучасних умовах навчання іноземних студентів викладач повинен використовувати всі можливі засоби емоційного та психологічного впливу для створення нормальної атмосфери в навчальній групі, уникати тиску і повчальності, а також авторитарного тону у спілкуванні. Необхідно обрати технологію навчання, яка буде спрямована на академічну, соціально-психологічну та соціокультурну адаптацію іноземних студентів, котра б сприяла успішному міжособистісному, міжкультурному та професійному спілкуванню.

В той же час зміст навчальних дисциплін, які на сьогоднішній день викладаються в НУК, не повністю вирішують проблеми багатокультурного середовища університету. З навчального процесу виключені ключові дисципліни які формують міжкультурну комунікацію, а саме, етика, естетика, релігієзнавчий курс, об'єднані такі дисципліни як соціологія та політологія. Варто зазначити, що саме в процесі вивчення вищезазначених дисциплін у студентів, які знаходяться в полікультурному середовищі формується міжкультурна комунікація та соціалізація. Відповідно це впливає на якість підготовки студентів технічних спеціальностей.

З урахуванням цієї ситуації, навчання має бути спрямованим не тільки на залучення особистості до концептуальної системи іншого соціуму, а й до крос-культурного осмислення вимірів дещо різних соціокультурних спільнот. В процесі соціалізації відбувається не тільки залучення особистості студента до норм, традицій, цінностей створених у результаті розвитку етносу в одному соціокультурному середовищі але й вироблення умінь навичок формування соціальних установок індивідів, що відповідають соціальним ролям. Зокрема, для виконання такого важливого завдання соціальної діяльності необхідно введення в навчальний процес відповідних дисциплін гуманітарного спрямування.

Міжкультурне навчання – процес двобічний, який потребує пізнання чужого, а, відповідно, й свого власного. Це допомагає відчувати та усвідомити чужу культурну ідентичність, а, отже, краще зрозуміти і свою. Таким чином технологія міжкультурного навчання є фундаментом формування міжкультурної комунікації.

Міжкультурну комунікацію можна визначити як комплексний взаємозв'язок і взаємовідношення, в процесі яких люди, що належать до різних національних спільнот, обмінюються досвідом, духовними цінностями, думками. Культура такого спілкування залежить від їх уміння дотримуватися загальнолюдських етичних норм. Організаційний процес формування міжкультурної комунікації включає: визначення загальної мети і конкретних завдань; ознайомлення студентів в процесі вивчення циклу гуманітарних дисциплін із системою наукових знань про права і свободи людини і народів, про нації і їх стосунки, про раси й інші культури; розвиток позитивного досвіду культури спілкування тощо.

Як свідчить досвід, значна частина проблем під час спілкування з представниками інших культур виникає через непорозуміння причин поведінки одне одного, коли люди в певній ситуації очікують на певну поведінку, а не дочекавшись її, доходять помилкових висновків щодо культури, з представником якої вони спілкуються.

Підсумовуючи, можемо говорити, що дуже важливо донести до студентів стереотипи поведінки, характерні для тієї або іншої культури, які, з одного боку, допомагають індивіду орієнтуватися в ситуаціях, що не потребують відповідальних рішень, з іншого стереотипи як закріплена форма упередження відіграють негативну роль, заважають об'єктивно оцінювати протиріччя, які виникають у ході розвитку суспільних відносин, неоднозначність вчинків людей [4, с. 115-118].

Список використаних джерел:

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : Підручник / Ф.С. Бацевич. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Воронкова Н.Р. Формування міжкультурної компетенції особистості в процесі навчання іноземної мови / Ніна Романівна Воронкова // Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки (мовознавство) : зб. наук. праць / ред. Г. Д. Клочек [та ін.]. – Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2012. – Вип. 104, ч. 2. – С. 443–447.
3. Галицька М.М. Міжкультурна комунікація та її значення для професійної діяльності майбутніх фахівців / М.М. Галицька // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 2. – С. 23–32.